

Lokka-Porttipahta kalatalousalue**24.2.2020**

Postiosoite: Peltoniementie 85
98310 KEMIJÄRVI
puhelin: 040 5427475
s-posti: kalatalousalue@gmail.com

Maa- ja metsätalousministeriö

PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

Asia Sodankylälaisten kalastus UK-kansallispuistossa lohen ja taimenen nousualueilla

Lokka-Porttipahta kalatalousalue on käsitellyt yleiskokouksessaan 4.12.2019 uuden kalastuslain myötä tulleita kuntalaisten kalastusta koskevia muutoksia UK-kansallispuistossa lohen ja taimenen nousualueilla Tuuloman vesistöalueella.

Kalatalousalueen kokous katsoi, että maa- ja metsätalousministeriössä on hyvä tietää nykyisen tilanteen lisäksi myös vaiheista ja käytännöstä vanhan kalastuslain aikana.

Alueen kalataloudellisesta merkityksestä

Alueella oleva Luttoon laskeva Suomujoen vesistö on erittäin tärkeä Nuorttijärven taimenen lisääntymisalue. Vesistöalue on ollut vanhastaan tärkeä sodankylälaisten kalastus- ja virkistysalue.

Alueen vaeltava taimenkanta oli 1990-luvulle tultaessa uhanalainen. Tilanne saatiin Metsähallituksen, tutkimuksen (RKTL), kalastusalueen, paikallisten aktiivikalastajien ja Lapin vapaa-ajankalastajat ry:n välisellä yhteistyöllä 2000-luvun alussa vähitellen korjaantumaan.

E erityisen tärkeä kansalaisrooli oli Sodankylän perhokalastajat ry:llä, joka oli alusta asti aloitteellinen ja toimi osaltaan aktiivisesti tilanteen korjaamiseksi.

Alueelle laadittiin kalastussääntö, joka ohjasi kalastusta ja kalastusjärjestelyitä. Kalastuksen ulkopuolelle rajattiin tärkeät poikastuotantoalueet, mm. Muorravaarakka ja Kulasjoki. Myös kalastusaikoja ja pyyntimenetelmiä luvallisilla alueilla tarkistettiin.

Kaikki kalastusta ja kalakantojen hoitoa koskevat ratkaisut perustuivat tutkimukseen, jota myös Lokka-Porttipahta kalastusalue osaltaan rahoitti.

Säätelytoimet alkoivat tuottaa tulosta ja Tuuloman vesistöalueen arvokkaat vaelluskalakannat lähtivät syvästä taantumasta voimakkaaseen nousuun.

On merkillepantavaa, että tutkimus ei ole missään vaiheessa todennut paikallisten harjoittaman kalastuksen olleen uhka vaelluskalakannoille. Sen sijaan paikallisten kalastajien läsnäolo lisäsi ilmoituksia salakalastuksesta, kielletyistä pyyntimuodoista ja muista rikkeistä alueella, jossa valvontaa ei käytännössä muuten ole. Tämä oli erittäin tärkeä valvontaa tehostava ja vapaaehtoinen paikallinen resurssi.

Kuntalaisten kalastusoikeus ja kalastusjärjestelyt vuoteen 2017

Sodankylän kuntalaisilla on ollut UK-puiston perustamissääntöön perustuva oikeus harjoittaa kalastusta ja metsästystä kansallispuistossa Sodankylän kuntaan kuuluvalla alueella. On tärkeää muistaa, että kansallispuistoa perustettaessa lähdettiin periaatteesta, että kuntalaisten kalastus- ja metsästysoikeudet säilytetään siinä laajuudessa, kuin ne silloin olivat.

Tahtotila on kirjattu asetukseen Urho Kekkosen kansallispuistosta 4.3.1983/229 mm. seuraavasti:

2 §

Urho Kekkosen kansallispuistossa on 1 §:n säännösten estämättä sallittu:

10) kalastus ja paikallisille asukkaille metsästys

Järjestyssäännössä voidaan antaa muiden kuin paikallisten asukkaiden harjoittamaa kalastusta koskevia rajoituksia.

Alueen kalastusjärjestelyistä, valvonnasta ja lupa-asioista on vastannut Metsähallitus. Ennen nykyisen kalastuslain voimaantuloa oli kuntalaisten kalastus UK-puistossa kotikunnan alueella sallittua Metsähallituksen maksullisella kausiluvalla. Inarilaisille vastaava lupa Inarin kunnan puolella oli maksuton.

Nykyinen tilanne

UK-puiston voimassaolevassa järjestyssäännössä 23.2.2017 mainitaan kalastuksesta seuraavaa:

[Kalastus] Sallittu kalastuslain sekä kulloinkin voimassaolevien kalastussäännön, käyttö- ja hoitosuunnitelman, kiintiöpäätöksen ja Metsähallituksen lupaehtojen mukaisesti.

Kalastuslain muutoksen seurauksena Metsähallitus kiintiöi lohen ja taimenen nousualueen kalastuslupien kokonaismäärän lupa-alueittain ja samalla kuntalaisten erityisasema lupien myöntämisessä päättyi.

Luvat ovat olleet myynnissä kaikille ja myös paikallisväestö on joutunut hankkimaan luvan kuten muutkin kalastajat etukäteen hakumenettelyn kautta vuorokausilupina. Kalastuslupia on ollut saatavilla rajoitettu määrä, mistä syystä kaikki kalastajat eivät ole päässeet kalastamaan haluamaansa aikana tai ollenkaan.

Järjestyssäännössä on siis voimassaolevaan kalastuslainsäädäntöön perustuen poikettu siitä alkuperäisestä tahtotilasta, joka oli puiston perustamisen lähtökohta.

Paikallisväestön asettaminen samaan asemaan kuin muu väestö on katsottu olevan ristiriidassa paitsi puiston perustamisessa sovittujen periaatteiden kanssa, myös rajoittavan alueen perinteiseen paikalliskulttuuriin kuuluvan elämänmuodon harjoittamista.

Lupien kiintiöinti on koettu paikallisväestön keskuudessa erittäin kielteiseksi, kalastuksen valvonnan kannalta erittäin huonoksi ja kalakantojen tulevaisuuden kannalta haitalliseksi muutokseksi.

Tilanne on muuttamassa kalastuskulttuuria muutenkin: salakalastus jopa rauhoitusalueilla on lisääntynyt eivätkä paikalliset koe enää alueen taimenkannan tilasta huolehtimista omaksi asiakseen siinä määrin kuin ennen.

Heti kalastuslain uudistuksen jälkeen tilanne oli sama Luton vesistössä Inarin puolellakin, kuten koko Ylä-Lapissa, mutta voimakkaan vastustuksen myötä lakia nopeasti muutettiin koskien koko Ylä-Lappia ja nyt inarilaiset saavat kalastaa ilman kiintiöitä maksuttomalla kausiluvullaan saman vesistön Inarin puoleisella osalla.

Kun Sodankylän kuntalaisilla vastaavaa oikeutta saman vesistön Sodankylän puoleisella osalla ei ole, on ihmiset asetettu selkeästi eriarvoiseen asemaan.

Kun kalastuslakia Ylä-Lapin osalta muutettiin, perusteli hallitus muutosesitystään seuraavasti: Lain 10 §:n 2 momentin sisältämät uudet rajoitukset ovat vaikuttaneet merkittävästi paikallisten kalastusmahdollisuuksiin. Esityksellä ehdotetaan muutettavaksi 10 §:ä joustavammaksi paikkakuntalaisten lupien myöntämisen osalta lohen sekä taimenen nousualueilla. Kalastuksen käytännön järjestämiseksi esityksellä pyritään ratkaisuun, jossa turvataan vaelluskalakantojen elinvoimaisuus, mutta samalla helpotetaan paikkakuntalaisten mahdollisuutta harjoittaa perinteistä elämänmuotoaan. Näin ollen esityksellä helpotettaisiin Utsjoen, Inarin ja Enontekiön kunnassa asuvien henkilöiden kalastuslupien saamista valtion vesialueille lohen sekä taimenen nousualueiden osalta antamalla näille henkilöille mahdollisuus kausiluvulla kalastamiseen.

Edelleen hallitus perusteli esitystään Ylä-Lapin osalta seuraavasti:

Esityksellä helpotettaisiin Utsjoen, Inarin ja Enontekiön kunnassa asuvien henkilöiden kalastuslupien saamista valtion vesialueille lohen sekä taimenen nousualueiden osalta antamalla heille mahdollisuus omakustannus -hintaishallituksella kausiluvulla viehekalastamiseen. Esityksen arvioidaan parantavan tulehtunutta tilannetta Ylä-Lapin kalastusasioissa ja helpottavan alueen käytännön kalastusasioiden hoitamista sekä uusien kalatalousalueiden toiminnan käynnistämistä. Esitys parantaisi myös saamelaiskulttuuriin kuuluvan kalastuksen harjoittamisedellytyksiä ja helpottaisi paikkakuntalaisten kalaan pääsyä valtion vesialueille samalla, kun vaelluskalakantojen elinvoimaisuus turvattaisiin antamalla Metsähallitukselle mahdollisuus asettaa lupiin tarvittavia ehtoja. Laki-esitys antaisi myös Metsähallitukselle

mahdollisuuden myydä vuorokausilupia kaikille halukkaille niille alueille, joissa kiintiöt sen sallivat.

Lokka-Porttipahta kalatalousalue katsoo, että edellä olevat hallituksen perustelut ovat hyvä pohja kalastuksen järjestämiseksi myös Sodankylän pohjoisosissa, jossa harjoitettu perinteinen elämänmuoto ei poikkea miltään osin Ylä-Lapin kuntalaisten tavasta harjoittaa paikalliskulttuuriaan.

On huomattava, että Urho Kekkosen kansallispuiston Sodankylän kunnan puoleinen alue sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella. Nykyinen käytäntö on siis ristiriidassa myös järjestyssäännössä mainittujen saamelaisten perustuslaillisten oikeuksien turvaamisen kanssa.

Kalatalousalueen esitys

Kalatalousalue katsoo, että kausiluvalla tapahtuva paikallisten harjoittama sekä Metsähallituksen lupaehtojen mukainen kalastus tulee palauttaa ja säilyttää osana hallittua luonnonvaran hyödyntämistä ja UK -kansallispuiston erityispiirrettä, kuten se on ollut ennenkin.

Lokka-Porttipahta kalatalousalue päätti yleiskokouksessaan 4.12.2019 pyytää maa- ja metsätalousministeriötä selvittämään kalastuslain muutoksen aiheuttamaa kalastusta koskevaa ongelmaa UK -puiston Sodankylän puoleisella alueella ja että ministeriö ryhtyisi toimenpiteisiin ihmisiä epätasa-arvoistavan ja kalakantojen säilymistä tulevaisuudessa vaarantavan tilanteen poistamiseksi.

Jorma Kaaretkoski

Lokka-Porttipahta kalatalousalueen varapuheenjohtaja